

ע"פ 7791/01/17 - עאמר חרש נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7791-01-17 חרש נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופט נאווה בן אור
כבוד השופט רם וינוגרד כבוד השופט ארנון דראל
עאמר חרש
על ידי ב"כ עו"ד יעקב אריאל ועו"ד עופר רחמני
נגד
המשיבה
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות המדינה,
עו"ד יורם הירשברג

פסק דין

1. ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט השלום בירושלים (כבוד השופט י' מינטקביץ') בת.פ. 41203-02-13, מיום 7.8.16 ומיום 20.11.16, בהתאמה. במסגרת הכרעת הדין הרשיע בית המשפט קמא את המערער בכל העבירות המיוחסות לו בכתב האישום: חמש עבירות של השמטת הכנסה מדו"ח, עבירה לפי סעיף 220(1) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת מס הכנסה**"); שבע עבירות של מרמה ותחבולה, לפי סעיף 117(ב)(8) לפקודת מס הכנסה בנסיבות סעיף 117(ב)(3) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: "**חוק מע"מ**"); עבירות רבות של סיוע להתחמקות ממס, לפי סעיף 220(2) לפקודת מס הכנסה ועבירות רבות של סיוע להתחמקות ממע"מ, לפי סעיף 117(ב)(1) לחוק מע"מ; שבע עבירות של מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 117(ב)(1) בנסיבות סעיף 117(ב)(3) לחוק מע"מ ועבירות של מסירת נתונים כוזבים, לפי סעיפים אלה. כמו כן הורשע המערער בעבירה של הפרת הוראה חוקית, בהתאם לסעיף 287 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

בקצרה ייאמר כי כתב האישום שהוגש כנגד המערער מגולל התנהלות ארוכת שנים, בגדרה רכש המערער כלי רכב, הכשיר אותם לשימוש כמוניות ורשם אותם על שם בעלי הרישיונות להפעלת מונית. את המוניות השכיר באמצעות עובדיו לנהגי מוניות. דמי השכירות עבור המוניות התקבלו על ידי המערער, כאשר מרבית ההכנסה מדמי השכירות לא דווחה לרשויות המס. כמו כן, הוציא המערער לנהגי המוניות תלושי שכר פיקטיביים כדי לסייע להם להתחמק מהצורך לדווח על הכנסותיהם. בכתב האישום נטען כי הנאשם פעל בדרך זו בין השנים 2006-2012, וכי במרוצת השנים לא דיווח הנאשם לרשויות המס על הכנסות בסכום של קרוב ל-22 מיליון ₪. על פי הנתען בכתב האישום, בשנת 2006 לא דיווח הנאשם על הכנסות בסכום של לפחות 915,771 ₪ ודיווח

על תשלום משכורת פיקטיבית בהיקף של 501,302 ₪; בשנת 2007 לא דיווח על הכנסות בסכום של 4,691,145 ₪ ודיווח על תשלום משכורת פיקטיבית בהיקף של 1,846,468 ₪; בשנת 2008 לא דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,685,620 ₪ ודיווח על תשלום משכורת פיקטיבית בהיקף של 1,741,600 ₪; בשנת 2009 לא דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,338,760 ₪; בשנת 2010 לא דיווח על הכנסות בסכום של לפחות 5,245,000 ₪ ודיווח על תשלום משכורות פיקטיביות בהיקף של 2,397,250 ₪. האישום בנוגע לשנת 2011 לא נקב בסכומים, תוך שהובהר כי הנאשם לא דיווח למע"מ "על הכנסות בסכום שאינו ידוע במדויק למאשימה, וזאת עד למעצרו בתאריך 6.3.11". בפועל הוגבל האישום לחודשים ינואר ופברואר לשנה זו. גם ביחס לשנת 2012 לא נקב כתב האישום בסכום ההכנסות שלא דווח.

לבד מאישומים אלה הואשם המערער גם בהפרת הוראה חוקית על פי סעיף 287 לחוק העונשין, לאחר שנמצא במוסך לתיקון מונית בזמן שהיה אמור להיות במעצר בית. המערער אף נמלט מחוקרים של רשות המיסים ומשוטרים שהגיעו למקום כדי למסור לו צו הבאה.

2. בהודעת הערעור תקף המערער, בעיקרו של דבר, את קביעותיו של בית המשפט קמא בנוגע להיקף ההכנסות שלא דווחו. הוא טען כי הקביעות בעניין זה היו כוללניות, לא התבססו על ראיות מספיקות, לא נתנו משקל מספיק לקביעות בהליך האזרחי בנוגע להעלמת המס ולאפשרות לכפילויות, והתעלמו מהעובדה שהוצאות המשכורת הוצאו מהתחשיב בדיונים האזרחיים. עוד נטען שלא היה מקום להעניק משקל ראיתי "לתצהירים" של נהגי המונית. בנימוקי הערעור, שהוגשו ערב הדיון בערעור, הועלתה שורה ארוכה של טענות, שחלקן לא הועלו כלל בבית המשפט קמא, מחלק מהן חזר המערער במהלך הדיון ושניתן למצוא להן מענה לגוף העניין בהכרעת הדין.

בהודעת הערעור ובדיון נטען כי בידי המערער חוות דעת חשבונאית, שלא הוגשה במסגרת ההליכים בבית המשפט קמא, וכי לשיטת המערער ניתן להוכיח כיום כי התוצאה אליה הגיע בית המשפט קמא אינה נכונה מהבחינה החשבונאית. למותר לציין שבמהלך ההליכים הממושכים לפני בית המשפט קמא לא רק שהמערער נמנע מלהגיש חוות דעת מטעמו, אלא שלאמיתו של דבר הגיע להסכמה דיונית ערב שמיעת הראיות, ולפיה יסכמו הצדדים את טענותיהם על יסוד חומר הראיות שהוגש לבית המשפט. רק בשלב מאוחר יותר עמד המערער על כך שיתאפשר לו להביא ראיות נוספות, אך אף לאחר שבית המשפט נעתר לבקשה זו, לא הגיש המערער חוות דעת מטעמו. בנסיבות אלה, לא מצאנו לנכון להיעתר לבקשתו להבאת ראיה בערעור, שעה שמדובר בראיה שהמערער נמנע במפגיע מלהביאה במהלך הדיונים בבית המשפט קמא, אף שלא היתה כל מניעה מהגשתה באותה עת.

3. בהכרעת הדין הבהיר בית המשפט קמא, בהסתמך על ההלכה שבע"פ 5529/12 אוהב ציון נ' מ"י, מיום 9.11.14, כי כאשר הנאשם הוא שגרם לחוסר האפשרות לסווג את מקורות הכנסתו מאחר ונמנע מניהול ספרים, הרי שעליו לשאת בתוצאות מחדל זה. באותו עניין נקבע כי כאשר הנאשם "הוא שגרם למעגל השוטה" אין התביעה חייבת להוכיח את הסכום המדויק של ההכנסה שהושמטה או את מקורה של אותה הכנסה. אמנם, כך נקבע, אין בכך כדי לשחרר את התביעה והשופט היושב בדין מחובתם לבחון את

חומר הראיות ולנסות לדלות ממנו את הפרטים החסרים, אלא ששעה שמעשיו ומחדליו של הנאשם הם המונעים את האפשרות המעשית מלעשות כן, די בהערכות התביעה בדומה לעריכת שומה על פי מיטב השפיטה.

4. בית המשפט קמא בחן היטב את חומר הראיות שהונח לפניו. לצורך הערכת היקף הכנסותיו של המערער, הסתמך בית המשפט קמא על מסמכים עליהם חתמו נהגי המוניות, שנערכו בצורה של תצהירים. "תצהירים" אלה, שחלקם צורף להודעתו הראשונה של המערער (ת/2), פרטו את שמו של הנהג, את מספר המונית ואת הסכום שעל נהג המונית לשלם לבעל המונית בכל תחילת שבוע. כפי שציין בית המשפט קמא, התצהירים הסתירו באופן עקבי את זהותו של בעל המונית המשכיר את המונית, ככל הנראה כדי להסתיר את זהותו של מי שזכה להכנסה. חלק מהתצהירים כלל את מועד התחלת השכירות ללא מועד סיומה וחלקם התייחס לשני המועדים גם יחד. בית המשפט קמא הבהיר מדוע הגיע לכלל מסקנה שהתצהירים שנתפסו במשרד קשורים למערער, וקביעותיו מקובלות עלינו. אף מבלי להיכנס לשאלה אם אכן יש להחיל לעניין התצהירים את הכלל בעניין רישומים עסקיים, נראה שדי גם ביתר הנמקותיו של בית המשפט קמא כדי להביא למסקנה לפיה "תצהירים אלה מהווים ראיות קבילות".

5. קביעותיו של בית המשפט קמא בנוגע לגובה ההכנסות נשענו, בעיקרו של דבר, על החישובים שנערכו מטעם התביעה ב-ת/23 ו-ת/24. חישובים אלה התבססו על רשימת מוניות שעל פי הנטען היו בבעלות המערער, ועל פרק הזמן שמוניות אלה הושכרו לנהגים השונים. במקום בו לא הופיע ב"תצהיר" מועד תום השכירות, נעשה אומדן של השכירות על יסוד שבוע של שימוש. ב-ת/23 פרט החוקר את הסבריו בעניין טענות פרטניות שהעלה המערער בנוגע למוניות רבות, תוך בחינה של השאלה אם אכן מדובר במונית שדווחה על ידי גורם אחר או בכפילות כלשהי. במסגרת הטבלה ת/24 נעשה סיכום ההכנסות לגבי כל שנה, כאשר הסכום ששימש לצורך כתב האישום משקף את סכום ההכנסות הכולל **בניכוי הסכום שדווח באותה שנה** (ומכאן מענה לטענתו השגויה של ב"כ המערער, כאילו יש לנכות מההכנסות שפורטו בכתב האישום את אותן הכנסות שדווחו במרוצת שנים אלה על ידי המערער). בית המשפט קמא סמך ידיו על טבלאות אלה, תוך התאמה מסוימת שנעשתה לנוכח הקביעות בהליך האזרחי, שאין חולק שאין מחייבות במסגרת ההליך הפלילי. כאמור, קביעה זו נעשתה על יסוד נתונים שנערכו בזהירות ראויה מטעם החוקרים, ובהיעדר כל ראיה לסתור מצדו של המערער שבחר שלא להביא ראיות מטעמו בנוגע להיקף ההכנסות.

6. לבד מההישענות על הטבלאות, נסמך בית המשפט קמא על עדותו של המערער במשטרה. במהלך חקירותיו מסר המערער כי ככלל גבה מכל נהג סכום של 6,000 ₪ לחודש, וכי ניתן בנקל לעמוד על היקף הכנסותיו השנתיות ממכפלה של מספר המוניות שבבעלותו בדמי השכירות שגבה מהנהגים. הוא אף אישר כי בשנים 2007 - 2008 ביטח 177 מוניות, ומכאן שניתן לעמוד על היקף הכנסותיו ממכפלת סכום זה בסכום ההכנסה (ת/3, בעמ' 8, שורות 17-26). במהלך החקירה המשטרתית הוצגו לפני המערער טבלאות המפרטות את ההכנסות להן טענה המשיבה, הוא חתם בתחתית כל עמוד וציין כי "אני יכול לאשר לך את הנתונים שאכן הם נכונים ואינם מנותקים מהמציאות וכלל הסכומים אינם מופרכים" (עמ' 2 להודעה מיום 18.9.11, ת/20, בשורות 46-47). בהמשך אותה הודעה יידע אותו החוקר כי במקומות בהן

לא הופיע תאריך סיום בתצהיר העריכה המשטרה כי השכירות הסתיימה לאחר שבוע ימים, ותגובתו של המערער היתה "תודה רבה, זהו מהלך מאוד הוגן מבחינתך" (שם, שורות 48-50). אמירות אלה של המערער תומכות היטב בקביעותיו של בית המשפט קמא אודות היקף העלמת המס. מכאן, שאף אם ראוי היה שגזר הדין יפרט מה ההיקף המדויק של העלמת המס בכל שנה, נראה שהקביעה לפיה ההיקף הכולל של העלמת המס היה בסכום של "כעשרים מיליון ₪" עולה בקנה אחד עם הראיות.

בית המשפט קמא ציין כי על פני הדברים נראה שהיקף ההעלמה בפועל אף עלה על המיוחס למערער בכתב האישום (תוך התייחסות למכפלת ההכנסה החודשים במספר המוניות). על יסוד כל האמור לעיל נראה שהרשעתו של המערער בסופו של יום בהעלמת מס בסכום כולל של כ-20,000,000 ₪ משקפת נאמנה את העולה מחומר הראיות.

7. אין לכחד כי בהכרעת הדין נפלו שגגות מסויימות, אך לאלה משמעות שולית בלבד. כך, לדוגמא, טען המערער שלא היה מקום להרשיעו בשבע עבירות של מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות, כאשר בפועל לא הגיש כלל את הדו"חות החל משנת 2011 וממילא לא הגיש דו"חות כוזבים ממועד זה ואילך. אמנם, היה מקום להרשיע את המערער בחמש עבירות בלבד חלק ההרשעה בשבע העבירות, אלא שאין בכך כדי לשנות את התמונה הכוללת. כאמור, היה גם מקום לפרט מה היקף ההעלמה בכל שנה ושנה. עם זאת, באלה אין כדי לשנות את התוצאה. אשר ליתר הטענות בנוגע לסעיפי העבירות, לא מצאנו שנפלה שגגה בהכרעת הדין, אף אם יתכן שניתן היה לנמק חלק מהקביעות בצורה מלאה יותר. התמונה הכוללת המצטיירת היא של מי שפעל לאורך שנים בתחכום, בתחבולה ובמרמה כדי להסתיר את הכנסותיו מפני רשויות המס. הוא אף סייע בידי אחרים שלא למלא את חובת הדיווח המוטלת עליהם, כאשר הנפיק להם תלושי שכר כוזבים. בכל אלה יש כדי לתמוך בקביעות שבהכרעת הדין של בית המשפט קמא.

יובהר, שהמערער אינו מערער על הרשעתו בעבירה של הפרת הוראה חוקית, ואינו חולק על כך ששהה במוסך לתיקון מוניות במועד בו היה אמור להימצא במעצר בית, ואף נמלט מחוקרים של רשות המיסים ומשוטרים שהגיעו למקום כדי למסור לו צו הבאה.

כללו של דבר, הגענו לכלל מסקנה לפיה דין הערעור על הכרעת הדין להידחות, למעט התיקון שעניינו בהרשעת המערער בחמש עבירות של מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות חלק הרשעתו בשבע עבירות.

8. אשר לגזר הדין, בית המשפט קמא פרט בגזר דינו את השיקולים לכאן ולכאן. הוא הבהיר שהמערער לא קיבל אחריות למעשיו, לא הסיר את מחדליו עד למועד מתן גזר הדין ולא חסך זמן שיפוטי. על אף העובדה שנחקר באזהרה כבר בשנת 2011, המשיך המערער במעשיו גם לאחר מכן. בית המשפט קמא ציין שבסופו של יום הגיע המערער להסכמה דיונית שחסכה חלק מהדין, אך זאת רק לאחר חקירה של עשרות נהגי מוניות וזאת על אף שבמהלך החקירה הנגדית התברר שהמערער כמעט ואינו חולק על תוכן אמרות החוץ שלהם. לזכותו של המערער זקף בית המשפט קמא את העובדה שאין לחובתו הרשעות קודמות. הוא נתן משקל מסוים גם לתקופת מעצר הבית הארוכה, תוך שהוא מציין כי התמשכות ההליכים

נבעה מאופן ניהול ההליכים על ידי המערער ולפיכך יש להעניק לשיקול אחרון זה משקל מוגבל. בית המשפט קמא סקר את המדיניות הנוהגת בנוגע לעבירות מס ואת מתחמי הענישה גם לעניין הפרת הוראה חוקית. בסופו של יום, גזר על המערער עונש שנמצא "בצדו הבינוני של מתחם העונש ההולם", אותו אמד בשש שנות מאסר בפועל, בעונשי מאסר על תנאי ובקנס בסכום של ₪ 750,000 או שנת מאסר תמורתו.

9. לא נמצאה לנו עילה להתערב בגזר דינו של בית המשפט קמא. מדיניות הענישה המחמירה הנוהגת בעבירות מעין אלה חזרה ונשנתה בפסיקתו של בית המשפט העליון. במקרה דנא, מדובר במי שהעלים הכנסות בהיקף גדול ובאופן שיטתי במשך שנים ארוכות, סייע בידי אחרים לעבור על הוראות חקיקת המס, ובסופו של יום לא פעל כלל לצורך הסרת המחדל ולא שילם את חובו לרשויות המס. בהינתן כל אלה, לא נראה שהעונש שגזר עליו בית המשפט קמא חורג מגבולות הסביר, ולפיכך נדחה הערעור גם בכל הנוגע לגזר הדין.

10. סופו של דבר, הערעור נדחה על שני ראשיו, למעט התיקון בנוגע למספר העבירות של מסירת דו"חות מס כוזבים בנסיבות מחמירות (חמש עבירות חלף שבע העבירות שנקבעו בהכרעת הדין).

המזכירות תשלח העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים ולמערער עצמו (באמצעות השב"ס).

ניתן היום, ב' תמוז תשע"ז, 26 יוני 2017, בהעדר הצדדים.

ארנון דראל, שופט

רם וינוגרד,
שופט

נאוה בן אור, שופטת